

ΕΕμπΔ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ
ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΑΝΑΤΥΠΟ

Γιάννης Ψαράκης

Παρατηρήσεις

υπό την ΓΔΕΕ της 16.06.2021, T-215/20

Σήματα. Απόλυτα απαράδεκτα. Περιγραφικό σήμα.
Ακυρότητα σήματος. Χημικά και φαρμακευτικά προϊόντα.
Διεθνείς Κοινόχρηστες Ονομασίες
φαρμακευτικών προϊόντων
(International Non-Proprietary Names - I.N.N.).
Ενδιαφερόμενο κοινό

Τεύχος 4/2021 | Σελ. 1037-1049

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Β. Το δεύτερο ζήτημα που αντιμετώπισε εύστοχα η δημοσιευόμενη απόφαση είναι αυτό της ερμηνείας του αρ. 158 ν. 4072/2012 και της δέσμευσης των πολιτικών δικαστηρίων από τις αποφάσεις της ΔΕΣ για το κύρος του σήματος. Δηλαδή, το ζήτημα της λεγόμενης «ασυλίας» που παρείχε κατά το ν. 4072/2012 η καταχώριση του σήματος. Η ασυλία αυτή καταργήθηκε με το ν. 4679/2020.

Ήδη πριν την ψήφιση του ν. 4679/2020 τα δικαστήρια της ουσίας είχαν εγκαταλείψει την παλαιότερη νομολογία που δεν επέτρεπε στα πολιτικά δικαστήρια να ελέγξουν το κύρος του σήματος και ουσιαστικά ερμήνευαν contra legem το άρθρο 158 ν. 4072/2012 (βλ. ΠΠΑ 1086/2018 και ΕφΘεσ 1662/2018). Η μεταστροφή αυτή της νομολογίας ήταν αποτέλεσμα των αποφάσεων του ΔΕΕ C-491/14, Rosa del Vents και C-561/11, Federation Cynologique. Η αλλαγή αυτή της νομολογίας δικαιολογήθηκε και από τη σύγκρουση που διαφαινόταν ανάμεσα στα άρθρα 127 και 158 ν. 4072/12. Ο ΑΠ επικύρωσε τη μεταστροφή αυτή της νομολογίας με αποφάσεις όπως η δημοσιευόμενη και η ΑΠ 1155/19, ΕΕμπΔ 2019, με παρατ. του γράφοντος. Είναι προς τιμήν των δικαστηρίων μας που είχαν το θάρρος να συγκλίνουν προς τη νομολογία του ΔΕΕ στο πιο πάνω ζήτημα.

Χρήστος Σπ. Χρυσάνθης,

Επίκουρος καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

ΓΔΕΕ της 16.06.2021, T-215/20

Πρόεδρος: M.J. Costeira

Δικαστές: Δ. Γρατσίας, M. Kaneva (Εισηγήτρια)

Δικηγόροι: E. Sliwinska, V. Ruzek, H' O'Neil- X. Χρυσάνθης, Ξ. Χαρδαλιά,

A. Βασιλογάμβρου- R. Kunz-Hallstein, H.P. Kunz-Hallstein.

Σήματα. Απόλυτα απαράδεκτα. Περιγραφικό σήμα. Ακυρότητα σήματος. Χημικά και φαρμακευτικά προϊόντα. Διεθνείς Κοινόχρηστες Ονομασίες φαρμακευτικών προϊόντων (International Non-Proprietary Names - I.N.N.). Ενδιαφερόμενο κοινό.

Είναι άκυρο ως περιγραφικό το σήμα HYAL γιατί ο όρος αυτός στη συνείδηση του ενδιαφερόμενου κοινού παραπέμπει με τρόπο άμεσο και συγκεκριμένο αφενός στον επιστημονικό όρο hyaluronidase (επιστημονική ονομασία φαρμακευτικής ουσίας) που περιλαμβάνεται στη λίστα I.N.N. του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και αφετέρου στο «υαλουρονικό οξύ» το οποίο χρησιμοποιείται ευρέως σε φαρμακευτικά και καλλυντικά προϊόντα. Στα χημικά και τα φαρμακευτικά προϊόντα το ενδιαφερόμενο κοινό περιλαμβάνει τόσο επαγγελματίες (ειδικευμένο κοινό) όσο και το μέσο καταναλωτή (γενικό κοινό). Η απαγόρευση καταχώρησης περιγραφικών όρων ως σημάτων εξυπηρετεί σκοπό δημοσίου συμφέροντος (δηλαδή την ελεύθερη χρήση τους από κάθε ανταγωνιστή). Ένας όρος είναι περιγραφικός, όταν στη συνείδηση του ενδιαφερόμενου κοινού παραπέμπει με τρόπο άμεσο και συγκεκριμένο στα διακρινόμενα προϊόντα ή τα χαρακτηριστικά τους.

... 34. Κατά το άρθρο 51, παράγραφος 1, στοιχείο α', του Κανονισμού 40/94, ένα σήμα της ΕΕ κηρύσσεται άκυρο, μεταξύ άλλων κατόπιν αιτήσεως στο EUIPO, όταν έχει καταχωριστεί κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 7 του εν λόγω Κανονισμού.

35. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού 40/94 ορίζει ότι τα σήματα που αποτελούνται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο εμπόριο για τον προσδιορισμό του είδους, της ποιότητας, της ποσότητας, του σκοπού, της αξίας, της γεωγραφικής προέλευσης ή του χρόνου παραγωγής των προϊόντων ή της παροχής των υπηρεσιών ή άλλων χαρακτηριστικών των προϊόντων ή των υπηρεσιών δεν καταχωρίζονται. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου, η παράγραφος 1 εφαρμόζεται ανεξάρτητα από το αν οι λόγοι απαραδέκτου υφίστανται μόνο σε τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

36. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού 40/94 επιδιώκει σκοπό δημοσίου συμφέροντος, ο οποίος ορίζει ότι σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, στο εμπόριο, για να προσδιορίσουν χαρακτηριστικά προϊόντων ή υπηρεσιών σε σχέση με τις οποίες ζητείται η καταχώριση σήματος, να μπορούν να χρησιμοποιούνται ελεύθερα από όλους. Συνεπώς, η διάταξη αυτή εμποδίζει το να καταστούν τέτοια σημεία ή ενδείξεις αποκλειστικό δικαίωμα μιας μεμονωμένης επιχείρησης, επειδή έχουν καταχωριστεί ως σήματα (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2017, Aldi Einkauf κατά EUIPO – Fratelli Polli (ANTICO CASALE), T-327 / 16, δεν έχει δημοσιευτεί, ΕΕ: Τ: 2017: 439, παράγραφος 17 και εκεί παρατεθείσα νομολογία).

37. Επομένως, για να εμπίπτει ένα σημείο στην απαγόρευση του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού 40/94, πρέπει να υπάρχει επαρκώς άμεση και συγκεκριμένη σχέση μεταξύ της ένδειξης και των επίμαχων προϊόντων ή υπηρεσιών που να επιτρέπει στο ενδιαφερόμενο κοινό να αντιληφθεί άμεσα, χωρίς περαιτέρω σκέψη, μια περιγραφή των προϊόντων ή των υπηρεσιών ή ένα από τα χαρακτηριστικά τους (βλέπε, κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2017, ANTICO CASALE, T-327/16, δεν έχει δημοσιευτεί, ΕΕ: Τ: 2017: 439, παράγραφος 18 και παρατεθείσα νομολογία).

38. Κατά συνέπεια, η περιγραφικότητα ενός σήματος πρέπει να εκτιμηθεί, πρώτον, σε σχέση με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες ζητείται η καταχώριση του σήματος και, δεύτερον, σε σχέση με την αντίληψη του ενδιαφερομένου κοινού (βλ., Κατ' αναλογία, απόφαση της 27 Ιουνίου 2017, ANTICO CASALE, T-327/16, δεν έχει δημοσιευθεί, ΕΥ: Τ: 2017: 439, σκέψη 19 και παρατεθείσα νομολογία).

39. Τέλος, σύμφωνα με τη πάγια νομολογία, η μόνη σχετική ημερομηνία για την εκτίμηση της αίτησης ακυρότητας βάσει του άρθρου 51, παράγραφος 1, στοιχείο α', του Κανονισμού 40/94 είναι η ημερομηνία κατάθεσης της δήλωσης προς για καταχώριση του επίδικου σήματος (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2018, Devin κατά EUIPO - Haskovo (DEVIN), T-122/17, ΕΥ: Τ: 2018:719, σκέψη 25 και παρατιθέμενη νομολογία)

40. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, πρέπει να εξεταστεί αν η επιτροπή εφέσεων ορθώς έκρινε ότι η ένδειξη HYAL ήταν περιγραφικό ως προς τα σχετικά προϊόντα.

Το σχετικό κοινό

41. Ως προκαταρκτική παρατήρηση, αναφορικά με το ενδιαφερόμενο κοινό, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως ορθώς ανέφερε η επιτροπή εφέσεων στη σκέψη 28 της προσβαλλομένης απόφασεως, τα προϊόντα της κλάσεως 1, ήτοι «χημικά που χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία και την επιστήμη», προορίζονται για επαγγελματίες, ενώ τα προϊόντα της κλάσεως 5, δηλαδή «φαρμακευτικά, κτηνιατρικά και υγιεινολογικά παρασκευάσματα· διαιτητικές ουσίες προσαρμοσμένες για ιατρική χρήση· βιολικά», προορίζονται τόσο για επαγγελματίες όσο και για το ευρύ κοινό. Επομένως, ο βαθμός προσοχής του κοινού αυτού πρέπει να θεωρηθεί ως άνω του μέσου όρου, δεδομένου ότι τα προϊόντα της κλάσης 1 απευθύνονται σε ειδικούς και τα προϊόντα της κλάσης 5 αφορούν την υγεία και το ανθρώπινο σώμα (βλ., συναφώς, απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2019, AugustWolff κατά EUIPO - FaesFarma (DermoFaes), T-643/18, EU: T: 2019: 818, παράγραφος 27 και παρατεθείσα νομολογία). Τα συμπεράσματα αυτά δεν αμφισβητούνται από τη προσφεύγουσα.

42. Περαιτέρω, δεδομένου ότι το επίδικο σήμα αποτελείται από τον όρο «HYAL», ο οποίος, όπως αναφέρεται στη σκέψη 49 κατωτέρω, έχει νόημα στα αγγλικά, η επιτροπή εφέσεων ορθώς έκρινε, στη σκέψη 29 της απόφασεως αυτής, ότι η εκτίμηση της περιγραφικότητάς του έπρεπε να πραγματοποιηθεί, τουλάχιστον, όσον αφορά τους αγγλόφωνους καταναλωτές στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κάτι που επιπλέον δεν αμφισβητείται από την προσφεύγουσα.

Η έννοια του επίδικου σήματος

43. Αναφορικά με το αν το ενδιαφερόμενο κοινό αντιλαμβάνεται το επίδικο σήμα ως περιγραφικό των σχετικών προϊόντων, πρέπει να επισημανθεί εξαρχής ότι, όπως ορθώς αναφέρεται στη σκέψη 30 της προσβαλλομένης απόφασης, ότι το σήμα αυτό αποτελείται από το λεκτικό σημείο HYAL και ότι η ημερομηνία δήλωσης προς καταχώριση του σημείου αυτού ως σήματος της ΕΕ - η οποία έχει σημασία σύμφωνα με τη νομολογία που αναφέρεται στη σκέψη 39 ανωτέρω για τον προσδιορισμό της ερμηνείας του σημείου - είναι η 30η Οκτωβρίου 2001.

44. Εν προκειμένω, πρώτον, η επιτροπή εφέσεων διαπίστωσε στη σκέψη 33 της προσβαλλομένης απόφασεως, βάσει των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η παρεμβαίνουσα, ότι ο όρος «HYAL» χρησιμοποιούνταν, ιδίως σε αποσπάσματα από την ελεύθερη πρόσβασης ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Wikipedia, από διαδικτυακά επιστημονικά λεξικά και επιστημονικές δημοσιεύσεις, ως συντομογραφία του όρου «υαλουρονιδάση», ένα ένζυμο που κωδικοποιείται από τα ανθρώπινα γονίδια HYAL 1, HYAL 2, HYAL 3, HYAL 4 και HYAL 5. Συγκεκριμένα, η επιτροπή εφέσεων εξήγησε ότι ο όρος «HYAL» χρησιμοποιούνταν όχι μόνο ως αναφορά σε αυτά τα γονίδια, αλλά και ως συντομογραφία των ενζύμων υαλουρονιδάσης, συγκεκριμένα HYAL 1 για υαλουρονιδάση 1, HYAL 2 για υαλουρονιδάση 2, HYAL 3 για υαλουρονιδάση 3,

HYAL 4 για υαλουρονιδάση 4 και HYAL 5 για υαλουρονιδάση 5. Επομένως η ένδειξη HYAL ήταν ικανή να αναφέρεται τόσο στα γονίδια όσο και στο ίδιο το ένζυμο.

45. Η ανωτέρω διαπίστωση δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από τους ισχυρισμούς που πρόβαλε η προσφεύγουσα.

46. Τα αποδεικτικά στοιχεία που αναφέρονται στην σκέψη 33 της προσβαλλομένης απόφασης υπογραμμίζουν τη χρήση του όρου «HYAL» ως συντομογραφία του ενζύμου υαλουρονιδάσης, και όχι μόνο των γονιδίων, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα. Αυτό παρατηρείται στα αποσπάσματα από την εγκυκλοπαίδεια Wikipedia (παραρτήματα 2 έως 4 της αίτησης ακυρότητας) και στα λεξικά και άλλες επιστημονικές δημοσιεύσεις που κατέθεσε η παρεμβαίνουσα κατά τη διαδικασία συζήτησης της ακυρότητας και ενώπιον του επιτροπής εφέσεων (βλ. Παραρτήματα 21 έως 23 της αίτησης ακυρότητας και παραρτήματα 24 έως 31 και 38 των παρατηρήσεων της 1ης Οκτωβρίου 2019). Περαιτέρω, πρέπει να κριθεί, όπως έκανε το EUIPO, ότι η ύπαρξη διαφορετικών ενζύμων υαλουρονιδάσης, που διακρίνονται με μεμονωμένη αρίθμηση, δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση το συμπέρασμα ότι ο όρος «HYAL», αυτός καθ'αυτός, αναγνωρίζεται στον επιστημονικό κλάδο ως ένα γενικό όνομα που χρησιμοποιείται για την ταυτοποίηση του ενζύμου υαλουρονιδάσης ή της οικογένειας αυτού του ενζύμου. Το συμπέρασμα αυτό υποστηρίζεται, ενδεικτικά, από την αναφορά στα «γονίδια HYAL» στις επιστημονικές δημοσιεύσεις που προσκόμισε η παρεμβαίνουσα, όπου ο όρος «HYAL» αναφέρεται γενικά στο ένζυμο της υαλουρονιδάσης.

47. Δεύτερον, η επιτροπή εφέσεων, όπως και το τμήμα ακυρότητας, έκρινε, στη σκέψη 37 της προσβαλλομένης απόφασης, ότι ο όρος «HYAL» θα μπορούσε να εκληφθεί από το οικείο επαγγελματικό κοινό ως άμεση αναφορά στο υαλουρονικό οξύ, το οποίο είναι ουσία που χρησιμοποιείται ευρέως σε φαρμακευτικά και καλλυντικά παρασκευάσματα.

48. Ομοίως, η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας. Πρώτον, από τα αποσπάσματα των λεξικών στα οποία αναφέρεται η επιτροπή εφέσεων (παραρτήματα 7 έως 11 της αίτησης ακυρότητας) προκύπτει ότι ο όρος «HYAL» είναι πρόθεμα στα αγγλικά που σημαίνει «υαλώδες», «διαφανές», «που σχετίζεται με ή μοιάζει με γυαλί», ιδιότητες που το υαλουρονικό οξύ αναγνωρίζεται συνήθως ότι διαθέτει. Δεύτερον, όπως επίσης σημειώνει η επιτροπή εφέσεων, το υαλουρονικό οξύ είναι γνωστό ως «hyaluron» στα αγγλικά, το οποίο δείχνει ότι το σχετικό κοινό μπορεί να αντιληφθεί τον όρο «hyal» ως γλωσσική αναφορά σε αυτό το οξύ. Τρίτον, τα αποσπάσματα από την εγκυκλοπαίδεια της Wikipedia και τις άλλες δημοσιεύσεις που αναφέρονται από η επιτροπή εφέσεων υπογραμμίζουν τη σχέση μεταξύ του υαλουρονικού οξέος και της υαλουρονιδάσης, δηλαδή ότι αυτό το ένζυμο έχει την ιδιότητα να αποδομεί το οξύ. Επομένως, μεταξύ υαλουρονικού οξέος και υαλουρονιδάσης, μπορεί να αποδειχθεί μια λειτουργική συσχέτιση όπως προκύπτει από τη σκέψη 37 της προσβαλλομένης απόφασης.

49. Επομένως, η επιτροπή εφέσεων δεν υπέπεσε σε σφάλμα όταν διαπίστωσε ότι ο όρος «HYAL» έχει δύο διαφορετικές έννοιες και ότι, επομένως, θα μπορούσε να γίνει αντιληπτός από το ενδιαφερόμενο κοινό, πρώτον, ως συντομογραφία του όρου «υαλουρονιδάση» και, δεύτερον, ως άμεση αναφορά στο υαλουρονικό οξύ.

50. Επιπλέον, όπως ορθώς υπενθύμισε η επιτροπή εφέσεων στη σκέψη 31 της προσβαλλομένης απόφασης, προκειμένου το λεκτικό σημείο να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού 40/94, αρκεί να δηλώνει, σε τουλάχιστον μία από τις πιθανές ερμηνείες του, ένα χαρακτηριστικό των σχετικών αγαθών ή υπηρεσιών (βλ. απόφαση της 30ής Απριλίου 2013, ABC-One κατά ΓΕΕΑ (SLIM BELLY), T-61/12, δεν έχει δημοσιευθεί, EU: T: 2013: 226, παράγραφος 17 και παρατεθείσα νομολογία). Συνακόλουθα, σε αντίθεση με όσα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, όταν ένα σημείο έχει δύο ή περισσότερες ερμηνείες, αρκεί μία από αυτές να είναι περιγραφική των εν λόγω προϊόντων για να εφαρμοστεί η απαγόρευση της καταχώρισης που ορίζεται στο άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο γ' του Κανονισμού 40/94. Κατά συνέπεια, η συλλογιστική του επιτροπής εφέσεων δεν μπορεί να θεωρηθεί αντιφατική, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα.

51. Με βάση τις δύο έννοιες που καθορίζονται στη σκέψη 49 ανωτέρω, είναι απαραίτητο να εξεταστεί το βάσιμο της εκτίμησης του επιτροπής εφέσεων ως προς την περιγραφικότητας της ένδειξης HYAL, όσον αφορά (i) τα προϊόντα της κλάσης 1 και (ii) τα προϊόντα της κλάσης 5.

Τα προϊόντα της κλάσης 1

52. Πρώτον, όσον αφορά τα προϊόντα της κλάσης 1, η επιτροπή εφέσεων διαπίστωσε ότι η ένδειξη HYAL, ως συντομογραφία της υαλουρονιδάσης, έπρεπε να θεωρηθεί ως περιγραφική των «χημικών που χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία και την επιστήμη». Η προσφεύγουσα αμφισβητεί την εκτίμηση αυτή, επαναλαμβάνοντας, κατ' ουσία, ότι ο όρος «HYAL» δεν μπορεί να θεωρηθεί περιγραφικός για τα προϊόντα αυτά, δεδομένου ότι ο όρος αυτός δεν μπορεί να νοηθεί ως η επιστημονική συντομογραφία οποιασδήποτε χημικής ουσίας.

53. Σύμφωνα με τη πάγια νομολογία, για να απορριφθεί η καταχώριση σήματος δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού 40/94, δεν είναι απαραίτητο τα σημεία και οι ενδείξεις από τα οποία απαρτίζεται το σήμα και τα οποία αναφέρονται στο άρθρο, να χρησιμοποιούνται πραγματικά κατά τη στιγμή της δήλωσης προς για καταχώριση με τρόπο που να είναι περιγραφικός για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, όπως εκείνες που διακρίνει η δήλωση σήματος που έχει κατατεθεί ή για χαρακτηριστικά αυτών των προϊόντων ή υπηρεσιών. Αρκεί, όπως υποδηλώνει η ίδια η διάταξη, τέτοια σημεία και ενδείξεις να δύνανται να χρησιμοποιηθούν για τέτοιους σκοπούς (απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2003, ΓΕΕΑ, Wrigley, C-191/01 P, EU: C: 2003: 579, σκέψη 32).

54. Εξάλλου, όπως επισήμανε η επιτροπή εφέσεων στη σκέψη 42 της προσβαλλομένης απόφασης, από τη νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι συντομογραφίες των περιγραφικών όρων είναι περιγραφικές μόνο αν έχουν χρησιμοποιηθεί κατά τον τρόπο αυτό και εάν το σχετικό κοινό τις αναγνωρίζει ως ταυτόσημες με την πλήρη περιγραφική τους έννοια. Απλά και μόνο γεγονός ότι μια συντομογραφία προέρχεται από έναν περιγραφικό όρο δεν αρκεί για να αντιταχθεί στην καταχώριση του επίδικου σημείου (βλ., συναφώς, απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2005, Wieland-Werke κατά ΓΕΕΑ (SnTEM, SnPUR, SnMIX), T-367/02 έως T 369/02, EU: T: 2005: 3, παράγραφοι 32 και 37).

55. Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τη διαπίστωση που διατυπώθηκε στη σκέψη 49 ανωτέρω, η επιτροπή εφέσεων δεν υπέπεσε σε σφάλμα όταν έκρινε ότι ο όρος «HYAL» μπορούσε να γίνει κατανοητός από το σχετικό κοινό ως συντομογραφία του όρου «υαλουρονιδάση». Επιπλέον, όπως σημειώνεται στη σκέψη 43 της προσβαλλομένης απόφασης, στο μέτρο που η υαλουρονιδάση είναι μια χημική ουσία που περιλαμβάνεται στον κατάλογο των INN (Διεθνώς Κοινόχρηστων Φαρμακευτικών Ονομασιών) από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο.Υ.) και χρησιμοποιείται συνήθως σε φαρμακευτικά παρασκευάσματα, η επιτροπή εφέσεων είχε το δικαίωμα να συμπεράνει ότι η ένδειξη HYAL ήταν δυνητικά περιγραφική των «χημικών που χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία και την επιστήμη» στην κλάση 1.

56. Εν όψει των ανωτέρω, η προσφεύγουσα δεν δύναται να ισχυριστεί βάσιμα ότι δεν μπορεί να διαπιστωθεί ταύτιση μεταξύ αφενός μεν του ενζύμου υαλουρονιδάσης που κωδικοποιείται με ανθρώπινα γονίδια HYAL 1, HYAL 2, HYAL 3, HYAL 4 και HYAL 5, και, αφετέρου δε, του ενζύμου υαλουρονιδάσης ως χημικής ουσίας. Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας δεν αρκούν για να αμφισβητηθεί ό,τι εξηγείται από το EUIPO στην απάντησή του, δηλαδή ότι οι επιστημονικές δημοσιεύσεις που προσκόμισε η παρεμβαίνουσα τονίζουν τη λειτουργία των υαλουρονιδασών ως καταλύτες στη διάσπαση του υαλουρονικού οξέος είτε στο ανθρώπινο γονίδιο είτε στο πλαίσιο βιομηχανικής ή φαρμακευτικής παραγωγής. Αυτός ο λόγος δικαιολογεί τη συμπερίληψη της υαλουρονιδάσης στον κατάλογο των INN (Διεθνώς Κοινόχρηστων Φαρμακευτικών Ονομασιών) ως χημικής ουσίας, με αποτέλεσμα η καταλυτική δράση αυτού του ενζύμου σε δύο διαφορετικά ανθρώπινα και βιομηχανικά πλαίσια να μην αποκλείει την ένδειξη HYAL από το να είναι περιγραφική για τα εν λόγω προϊόντα στην κλάση 1. ...

63. Εν όψει των ανωτέρω, η επιτροπή εφέσεων δεν έσφαλε όταν διαπίστωσε ότι το σχετικό κοινό μπορούσε, κατά τη σχετική ημερομηνία, να αντιληφθεί την ένδειξη HYAL ως την επιστημονική συντομογραφία της ουσίας υαλουρονιδάσης και ότι το εν λόγω κοινό ήταν πιθανό να αναπτύξει μια επαρκώς άμεση και συγκεκριμένη σύνδεση μεταξύ της ένδειξης HYAL και των εν λόγω προϊόντων στην κλάση 1, ούτως ώστε να αποδώσει περιγραφικότητα στο επίδικο σήμα.

Τα προϊόντα της κλάσης 5

64. Δεύτερον, όσον αφορά τα προϊόντα της κλάσεως 5, η επιτροπή εφέσεων διαπίστωσε ότι το σημείο HYAL ήταν περιγραφικό, θεωρώντας ότι το σημείο αυτό, ως άμεση αναφορά στο υαλουρονικό οξύ, υποδείκνυε στο ενδιαφερόμενο κοινό ότι «τα φαρμακευτικά, κτηνιατρικά και υγιεινολογικά παρασκευάσματα· οι διαιτητικές ουσίες προσαρμοσμένες για ιατρική χρήση· τα βιούλικά» περιείχαν αυτό το οξύ ως δραστικό συστατικό ή, τουλάχιστον, ότι θα μπορούσαν να σχετίζονται με τις γνωστές ιδιότητες αυτής της ουσίας. Αντιθέτως, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την εκτίμηση αυτή, υποστηρίζοντας ιδίως ότι το λεκτικό στοιχείο «HYAL» δεν σημαίνει «γυαλί», «διαφανές» ή «ομοιάζον με γυαλί» και ότι δεν χρησιμοποιείται ποτέ μόνο του, αλλά ως πρόθεμα, δηλαδή σε συνδυασμό με άλλες λέξεις, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να γίνει αντιληπτό ως αναφορά στα χαρακτηριστικά των εν λόγω προϊόντων.

65. Όπως προκύπτει από τη νομολογία που αναφέρεται στη σκέψη 37 ανωτέρω, για να αποτελέσει μία ένδειξη αντικείμενο της απαγόρευσης του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού 40/94, πρέπει να υπάρχει επαρκώς άμεση και συγκεκριμένη σχέση μεταξύ της εν λόγω ένδειξης και των εν λόγω προϊόντων, ώστε το ενδιαφερόμενο κοινό να αντιλαμβάνεται αμέσως, χωρίς περαιτέρω σκέψη, μια περιγραφή ενός από τα χαρακτηριστικά των σχετικών προϊόντων.

66. Επιπλέον, τα σημεία και οι ενδείξεις που αναφέρονται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού 40/94 είναι εκείνα που σύμφωνα με την άποψη του καταναλωτή, μπορούν να χρησιμεύσουν κατά συνήθη χρήση στο να προσδιορίσουν προϊόντα ή υπηρεσίες, όπως εκείνα για τα οποία ζητείται η καταχώριση του επίδικου σήματος, είτε άμεσα είτε με αναφορά σε ένα από τα ουσιώδη χαρακτηριστικά αυτών (βλ. απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2011, mPAY24 κατά ΓΕΕΑ - Ultra (MPAY24), T-275/10, δεν έχει δημοσιευθεί, EU: T: 2011: 683, σκέψη 36 και παρατεθείσα νομολογία).

67. Το γεγονός ότι ο νομοθέτης της ΕΕ επέλεξε να χρησιμοποιήσει τη λέξη «χαρακτηριστικό» υπογραμμίζει το γεγονός ότι οι ενδείξεις που αναφέρονται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού 40/94 είναι αυτές που χρησιμεύουν για να προσδιορίσουν μια ιδιότητα των προϊόντων ή των υπηρεσιών για τις οποίες ζητείται η καταχώριση σήματος που είναι εύκολα αναγνωρίσιμη από το σχετικό κύκλο του ενδιαφερόμενου κοινού. Επομένως, δεν επιτρέπεται η καταχώριση μιας ένδειξης βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 1 στοιχείο γ' του Κανονισμού 2017/1001 εάν είναι εύλογο να πιστέψουμε ότι πράγματι θα γίνει αντιληπτή από το σχετικό κύκλο καταναλωτών ως μια περιγραφή ενός απίτα χαρακτηριστικά αυτά (βλ., για το σκοπό αυτό, απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2019, Multifit κατά EUIPO (πραγματική φύση), T-458/18, μη δημοσιευμένο, EU: T: 2019: 634, σκέψη 17 και παρατεθείσα νομολογία).

68. Τέλος, δεν έχει σημασία αν τα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή των υπηρεσιών που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο της περιγραφής είναι από εμπορική άποψη ουσιώδη ή απλώς δευτερεύοντα. Η διατύπωση του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού 40/94 δεν κάνει καμία διάκριση αναφερόμενη στα χαρακτηριστικά που

μπορούν να προσδιορίζονται από τις ενδείξεις ή τα σημεία από τα οποία αποτελείται το σήμα. Πράγματι, υπό το πρίσμα του δημοσίου συμφέροντος που διέπει τη διάταξη αυτή, κάθε επιχείρηση πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιεί ελεύθερα τέτοια σημεία ή ενδείξεις για να περιγράψει οποιοδήποτε χαρακτηριστικό των προϊόντων της, ανεξάρτητα από το πόσο σημαντικό μπορεί να είναι το χαρακτηριστικό αυτό από εμπορική άποψη (βλ., αποτέλεσμα, απόφαση της 30ής Απριλίου 2013, SLIM BELLY, T-61/12, δεν έχει δημοσιευθεί, EU: T: 2013: 226, σκέψεις 36 και 37 και παρατεθείσα νομολογία).

69. Εν προκειμένω, από το συμπέρασμα στη σκέψη 49 ανωτέρω προκύπτει ότι η επιτροπή εφέσεων δεν υπέπεσε σε σφάλμα όταν διαπίστωσε ότι ο όρος «HYAL» θα μπορούσε να νοηθεί ως άμεση αναφορά στο υαλουρονικό οξύ. Επομένως, η επιτροπή εφέσεων δεν έσφαλε επίσης, όταν στις σκέψεις 57 και 59 της προσβαλλομένης απόφασης, διαπίστωσε ότι το σημείο HYAL θα μπορούσε να υποδεικνύει στο ενδιαφερόμενο κοινό είτε ότι τα προϊόντα αυτά ενδέχεται να περιέχουν υαλουρονικό οξύ ως δραστικό συστατικό ή ότι αυτά τα προϊόντα θα μπορούσαν να συνδεθούν με τις γνωστές ιδιότητες αυτού του οξέος, δηλαδή την υαλώδη και ενυδατική τους δράση. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να γίνει δεκτή η διαπίστωση του επιτροπής εφέσεων, στη σκέψη 60 της προσβαλλομένης απόφασης, ότι το σημείο HYAL μπορούσε να προσδιορίσει τη φύση, τον επιδιωκόμενο σκοπό ή τις ιδιότητες των επίμαχων προϊόντων στην κλάση 5.

70. Η προηγηθείσα κρίση δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από τα υπόλοιπα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

71. Πρώτον, στο μέτρο που η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι αντιφατική, καθόσον το ενδιαφερόμενο κοινό δεν γίνεται να αντιλαμβάνεται την ένδειξη HYAL απευθείας και ταυτόχρονα ως αναφορά στην υαλουρονιδάση αφενός, και στο υαλουρονικό οξύ, αφετέρου, πρέπει να είναι ληφθεί υπ' όψιν καταρχάς, ότι, όπως αναφέρεται στη σκέψη 50 ανωτέρω, όταν ένα σημείο έχει δύο ή περισσότερες έννοιες, αρκεί μία από αυτές να είναι περιγραφική των εν λόγω προϊόντων ούτως ώστε να εφαρμόζεται η απαγόρευση καταχώρισης που προβλέπεται στο άρθρο 7 (1) στοιχείο γ' του Κανονισμού 40/94. Στη συνέχεια, πρέπει να σημειωθεί, όπως έπραξε το EUIPO, ότι δεν έχει καμία σημασία να προσδιοριστεί η ουσία με την οποία το σχετικό κοινό θα δημιουργήσει μια περιγραφική συσχέτιση, εφόσον το κοινό θα αντιληφθεί την ένδειξη HYAL ως αναφορά σε μία από τις δύο ουσίες. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι η λεκτικό στοιχείο «HYAL» μπορεί να θεωρηθεί ότι αναφέρεται στη μία ή στην άλλη από αυτές τις ουσίες δεν μπορεί να αποκλείσει το χαρακτηρισμό του ως περιγραφικό. Τέλος, δεδομένου ότι το υαλουρονικό οξύ και η υαλουρονιδάση έχουν στενή σχέση, εν όψει των ευρημάτων της ως άνω σκέψης 48, η επιτροπή εφέσεων δεν υπέπεσε σε σφάλμα όταν διαπίστωσε ότι το σημείο HYAL ήταν περιγραφικό υπό το φως αυτών των δύο πιθανών ερμηνειών.

72. Δεύτερον, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την άποψη του επιτροπής εφέσεων ότι η ένδειξη HYAL καθιστά δυνατή τη «συσχέτιση» των εν λόγω προϊόντων απευθείας με τις πασίγνωστες ιδιότητες του υαλουρονικού οξέος, δηλαδή, ότι έχει ένα υαλώδες ή

διαφανές αποτέλεσμα. Επ' αυτού πρέπει να σημειωθεί, πρώτον, ότι από τα στοιχεία που παρέσχε η παρεμβαίνουσα προκύπτει ότι το υαλουρονικό οξύ χρησιμοποιείται πράγματι για φαρμακευτικούς και καλλυντικούς λόγους λόγω των ιδιοτήτων του να παράγει ένα υαλώδες ή διαφανές αποτέλεσμα. Συναφώς, δεν έχει σημασία αν τα χαρακτηριστικά που περιγράφονται από τη ένδειξη που έχει κατατεθεί ως σήμα είναι ουσιώδη ή δευτερεύοντα, καθόσον το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ' του Κανονισμού 40/94 δεν κάνει σχετική διάκριση (βλ. Απόφαση της 24ης Απριλίου). 2012, Leifheit κατά ΓΕΕΑ (EcoPerfect), T 328/11, μη δημοσιευμένο, EU: T: 2012: 197, σκέψη 41 και παρατεθείσα νομολογία). Στη συνέχεια, σε αντίθεση με όσα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η χρήση του όρου «συσχετιζόμενη» από την επιτροπή εφέσεων στην τελευταία πρόταση της παραγράφου 57 της προσβαλλομένης αποφάσεως είναι δόκιμη για να περιγράψει την άμεση σύνδεση που ενδέχεται να γίνει μεταξύ της ένδειξης «HYAL», αφενός, και των ιδιοτήτων του υαλουρονικού οξέος, αφετέρου. Ο όρος αυτός εύκολα υποδηλώνει ότι τα εν λόγω προϊόντα ενδέχεται να περιέχουν υαλουρονικό οξύ και δεν προαπαιτεί, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, ένα μη άμεσο «διανοητικό βήμα» που θα απέκλειε την εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού 40 / 94.

73. Τρίτον, η προσφεύγουσαι ισχυρίζεται ότι η επιτροπή εφέσεων θεώρησε όντως τον όρο «HYAL» ως συντομογραφία του όρου «υαλουρονικό οξύ». Επ' αυτού, παραπονείται ότι η επιτροπή εφέσεων παραβίασε την υποχρέωση επαρκούς αιτιολογίας και την αρχή της ίσης μεταχείρισης και την αρχή της χρηστής διοίκησης, καθόσον το τμήμα δεν ακολούθησε τις κατευθυντήριες γραμμές του EUIPO όσον αφορά την αξιολόγηση της περιγραφικότητας των συντομογραφιών περιγραφικών όρων. Ωστόσο, το γεγονός παραμένει ότι, όσον αφορά τα προϊόντα της κλάσης 5, η επιτροπή εφέσεων διαπίστωσε ότι η ένδειξη HYAL πρέπει να θεωρηθεί ως «άμεση αναφορά» στο υαλουρονικό οξύ και όχι ως «συντομογραφία» αυτού του οξέος. Συνεπώς, τούτο αρκεί για να απορριφθούν ως ατελέσφορα τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας σχετικά με τη παραβίαση της υποχρέωσης επαρκούς αιτιολόγησης και της αρχής της ίσης μεταχείρισης και της αρχής της χρηστής διοίκησης. ...

75. Επομένως, η επιτροπή εφέσεων δεν υπέπεσε σε σφάλμα εκτιμήσεως όταν έκρινε ότι, κατά την κατάσταση της δήλωσης σήματος από τη προσφεύγουσα, το ενδιαφερόμενο κοινό μπορούσε να προβεί σε μια επαρκώς άμεση και συγκεκριμένη σύνδεση μεταξύ της ένδειξης HYAL, ως άμεση αναφορά στο υαλουρονικό οξύ, και των εν λόγω προϊόντων στην κλάση 5, έτσι ώστε η ένδειξη αυτή να μπορεί να θεωρηθεί ότι περιγράφει τα χαρακτηριστικά των προϊόντων αυτών.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς

Η δημοσιευόμενη απόφαση παρέχει την αφορμή για μια σειρά από ειδικότερα σχόλια σε σημαντικά ζητήματα για το δίκαιο του σήματος.

Πιο συγκεκριμένα:

1. Δέχεται ότι επί φαρμακευτικών προϊόντων το ενδιαφερόμενο κοινό περιλαμβάνει τόσο επαγγελματίες, όπως ιατρούς, φαρμακοποιούς, κλπ. (ειδικό κοινό με αυξημένο βαθμό προσοχής και παρατηρητικότητα, λόγω επιστημονικής γνώσης και επαγγελματικής εμπειρίας) όσο και το μέσο καταναλωτή (γενικό κοινό). Περαιτέρω, το ΓΔΕΕ κρισιολογεί ότι δεδομένου πως τα υπό κρίση προϊόντα της κλάσης 5 (φαρμακευτικά, κτηνιατρικά και υγιεινολογικά παρασκευάσματα· διαιτητικές ουσίες προσαρμοσμένες για ιατρική χρήση· βιοϋλικά) αφορούν την υγεία και το ανθρώπινο σώμα, ο μέσος καταναλωτής θα επιδείξει προσοχή μεγαλύτερη του μέσου όρου.

2. Η παραπάνω διαπίστωση είναι κρίσιμη, αφού από το βαθμό προσοχής και παρατηρητικότητας, αλλά και από το γνωστικό υπόβαθρο και την εμπειρία του ενδιαφερόμενου κοινού, εξαρτώνται πολλοί παράγοντες στο δίκαιο του σήματος.

2.1. Έτσι, ο εντοπισμός του κρίσιμου κοινού αποτελεί αναγκαία αφετηρία και για την αξιολόγηση της περιγραφικότητας (ή όχι) της ένδειξης. Μάλιστα, ειδικά στις περιπτώσεις στις οποίες γίνεται δεκτό ότι τα εκάστοτε αγαθά απευθύνονται σε κοινά με διαφορετικό βαθμό προσοχής, είναι ενδιαφέρουσα η ακόλουθη διάκριση: ενώ κατά την εξέταση της συνδρομής κινδύνου σύγχυσης γίνεται δεκτό ότι η έρευνα θα διενεργείται με βάση το κοινό το οποίο επιδεικνύει κατά τεκμήριο τον χαμηλότερο βαθμό προσοχής¹ –ειδικά δε επί φαρμάκων παγίως νομολογείται ότι κρίσιμη είναι η αντίληψη του γενικού κοινού (καταναλωτές), το οποίο είναι πιο επιρρεπές στη σύγχυση²–, αντίθετα, στην περίπτωση ελέγχου περιγραφικότητας, κρίσιμη συνήθως θα είναι η αντίληψη του κοινού το οποίο είναι περισσότερο προσεκτικό, ενδεχομένως και ενημερωμένο. Αυτό μάλιστα είναι και το λογικό: μια ένδειξη μπορεί κάλλιστα να μην καταλήγει περιγραφική για το μη εξειδικευμένο κοινό και μάλιστα «*άμεσα και χωρίς περαιτέρω σκέψη*» όπως η νομολογία προσαπαιτεί³· ενδεχομένως δε το σημείο να μην

1. Ευλόγως· εάν δεν προκύπτει κίνδυνος σύγχυσης ως προς αυτούς, δεν θα προκύπτει κίνδυνος – κατά μείζονα λόγο – ούτε για τους «περισσότερο προσεκτικούς». Βλ. ενδεικτικά και ΠΕΚ, T-220/09 (ERGO), σκ. 20-21.

2. Βλ. ΠΕΚ, T-222/09 (Ineos), σκ. 43: «[...] *υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης και για τους καταναλωτές από τη στιγμή που αυτοί ενδέχεται να συναντήσουν τα εν λόγω προϊόντα, έστω και στο πλαίσιο αγορών που πραγματοποιούνται, για καθένα από τα προϊόντα αυτά χωριστά, σε διαφορετικές χρονικές στιγμές*». Αυτό, σύμφωνα με τη νομολογία, παρατηρείται εντονότερα στον χώρο των συνταγογραφούμενων φαρμάκων, ιδίως επί σοβαρών παθήσεων. Είναι ενδιαφέρον μάλιστα ότι η νομολογία το συνδέει με το ότι οι πιθανότητες στις περιπτώσεις αυτές να έχει ο ασθενής «λόγο στην επιλογή του φαρμάκου και η συνακόλουθη επιρροή στη συνταγογράφηση», είναι αυξημένες (ΔΕΚ, C-412/05 P, Alcon σκ. 61). Ωστόσο, στην πραγματικότητα, ακριβώς αυτό το γεγονός θα μπορούσε οδηγήσει και στο αντίστροφο συμπέρασμα: ο τελικός καταναλωτής – ο οποίος κατά κανόνα δεν έχει σχετικές γνώσεις και «αφήνεται» στα χέρια του ιατρού του - δεν έχει καμία δυνατότητα παρέμβασης· συμπέρασμα με το οποίο μάλλον συμφωνεί και η εμπειρική παρατήρηση, ιδίως επί των σοβαρότερων παθήσεων.

3. ΓΔΕΕ, T-30/20 (Promed), σκ. 44. Βλ. και ΓΔΕΕ, T-335/15 (Universal Protein Supplements Corp), σκ. 20: «*It follows that, in order for a sign to be caught by the prohibition set out in that provision, there must be a sufficiently direct and specific relationship between the sign and the goods or services in question*

προσλαμβάνει νοηματικό περιεχόμενο για το μέσο καταναλωτή και εκείνος να μην το αντιλαμβάνεται καν ως προσπάθεια επικοινωνίας ορισμένου μηνύματος «σε επαρκώς άμεση και συγκεκριμένη σχέση με τα προϊόντα ή υπηρεσίες ή ένα από τα χαρακτηριστικά τους». Ωστόσο, ένα κοινό εξειδικευμένο, με μεγαλύτερη εξοικείωση και τριβή με ορισμένο τομέα, ενδέχεται να διενεργεί πραγματικά αυτομάτως και χωρίς περίσκεψη τη σύνδεση του σημείου με προϊόντα ή υπηρεσίες, όπως εκείνα για τα οποία ζητείται η καταχώριση του σήματος είτε άμεσα είτε με αναφορά σε κάποιο από τα (ουσιώδη)⁴ χαρακτηριστικά τους^{5, 6}. Έτσι κρίθηκε και στην επίδικη περίπτωση.

2.2. Στη δημοσιευόμενη απόφαση αξιοσημείωτη είναι και η αναφορά στις Διεθνείς Κοινόχρηστες Φαρμακευτικές Ονομασίες (International Nonproprietary Names - I.N.N.), μια καταγραφή των φαρμακευτικών ουσιών και των ενεργών φαρμακευτικών συστατικών (στο εξής συνεκδοχικά: φαρμακευτικές ουσίες) από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Ο βασικός σκοπός της καταγραφής αυτής είναι να χρησιμοποιούνται σε όλες τις χώρες και με τρόπο ομοιόμορφο οι ίδιες ονομασίες και να αποτρέπεται η σύγχυση από την παράλληλη ύπαρξη και χρήση περισσότερων ονομασιών για την ίδια φαρμακευτική ουσία. Οι επίσημες ονομασίες των φαρμακευτικών ουσιών που περιλαμβάνονται στον κατάλογο I.N.N., ακόμα και αν δεν είναι γνωστές στο μέσο καταναλωτή, είναι ωστόσο κατά τεκμήριο γνωστές στο ειδικό - επαγγελματικό κοινό (ιατροί, φαρμακοποιοί), αποτελώντας επίσημη επιστημονική ορολογία. Η παραδοχή που προηγήθηκε είναι σημαντική. Ευλόγως, οι επίσημες φαρμακευτικές ονομασίες θα θεωρούνται περιγραφικοί όροι⁷. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η διαπίστωση αυτή

such as to enable the public concerned to perceive immediately, without further reflection, a description of the goods and services in question or one of their characteristics (see judgment of 27 February 2015, Universal Utility International v OHIM (Greenworld), T-106/14, not published, EU:T:2015:123, paragraph 16 and the case-law cited).

4. Σύμφωνα με τη σχολιαζόμενη (σκ. 67). Η ορθή προσέγγιση θα πρέπει όμως να αποδίδει σχετική μόνο σημασία στο αν το χαρακτηριστικό είναι ουσιώδες ή απλώς δευτερεύον (π.χ. από άποψη περιεκτικότητας).

5. Σύμφωνα μάλιστα με την απόφαση (σκ. 68), ασχέτως αν - από άποψη εμπορική - είναι ουσιώδη ή απλώς δευτερεύοντα.

6. Βλ. απόφαση Επιτροπής Εφέσεων του EUIPO, R 2651/2019-1 (Cannubis), σκ. 19: «*Specialist courses and experience, particularly in the field of technical terms, facilitate understanding of the descriptive connotations of the trade mark applied for, make it easier to understand.*»

7. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ. – WHO) είχε ήδη προβλέψει ειδική αναφορά σε περιπτώσεις όπως η εν θέματι: «*Since the name is available in the public domain it may be used freely. However, it should not be registered as a trade-mark since this would prevent its use by other parties.*». *These concerns were debated during the sixth International Conference of Drug Regulatory Authorities (ICDRA), in Ottawa, in October 1991. Based on recommendations made by the WHO Expert Committee on the use of Essential Drugs, the resolution WHA46.19 on Nonproprietary names for pharmaceutical substances was adopted by the Forty-sixth World Health Assembly in 1993, requesting Member States to: [...] develop policy guidelines on the use and protection of international nonproprietary names, and to discourage the*

επεκτάθηκε και ως προς μια πιθανή συντομογραφία του όρου: κρίθηκε –μεταξύ άλλων– ότι το εξειδικευμένο κοινό μπορούσε «κατά τη σχετική ημερομηνία, να αντιληφθεί την ένδειξη *HYAL* ως την επιστημονική **συντομογραφία** της ουσίας υαλουρονιδάσης» γεγονός το οποίο ήταν ικανό να οδηγήσει στο συμπέρασμα της περιγραφικότητας του όρου *HYAL* για τα διακρινόμενα από αυτόν προϊόντα στην κλάση 5⁸.

3. Μάλιστα, σύμφωνα και με την απόφαση (σκ. 53), δεν είναι καν αναγκαίο η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται πράγματι κατά τον κρίσιμο χρόνο (εδώ: η ημερομηνία κατάθεσης της δήλωσης για την καταχώριση σήματος της ΕΕ). Πράγματι, από τη νομολογία του ΓΔΕΕ και από την πρακτική του EUIPO προκύπτει ότι αρκεί ο εκάστοτε όρος να φαίνεται πρόσφορος να περιγράψει συγκεκριμένα προϊόντα⁹ και (ιδίως) να ήταν εύλογα προβλέψιμο (*reasonably foreseeable*) ότι το κοινό θα αντιληφθεί τη χρήση του ως προσπάθεια περιγραφής τους¹⁰.

3.1. Εξάλλου, όπως επίσης αναφέρεται στην απόφαση, δεν έχει σημασία αν τα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή των υπηρεσιών που μπορούν να αποτελέσουν το αντικείμενο της περιγραφής είναι, από εμπορική άποψη, ουσιώδη ή απλώς δευτερεύοντα (σκ. 68). Όπως προσθέτει το ΓΔΕΕ, τούτο προκύπτει και από το σκοπό δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετεί το ά 7 παρ. 1 περ. γ' του Κανονισμού 2017/1001 ΕΕ. Αυτός συνίσταται στο ότι κάθε επιχείρηση πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιεί ελεύθερα τέτοια σημεία ή ενδείξεις για να περιγράψει **οποιοδήποτε** χαρακτηριστικό των προϊόντων της, ανεξάρτητα από το πόσο σημαντικό μπορεί να είναι το χαρακτηριστικό αυτό από εμπορική άποψη. Άλλωστε, υπό την αντίστροφη εκδοχή, θα προκαλούταν πλήγμα στον ανταγωνισμό, περιορίζοντας τους τρίτους στην αποτελεσματική προώθηση του αγαθού τους, ήτοι στο να ικανοποιήσουν την, απολύτως αναγκαία προς τούτο, προϋπόθεση της περιγραφής του.

use of names derived from them, and particularly names including established stems, as trade-marks». Βλ. www.who.int/medicines/services/inn/innquidance/en/ (τελευταία επίσκεψη: 10.10.2021).

8. Βλ. και ΠΕΚ, T-311/02 (Limo), σκ. 37.

9. Βλ. απόφαση Επιτροπής Εφέσεων του EUIPO, R 2651/2019-1 (Cannubis), σκ. 35-36 για τη δυνατότητα συγκεκριμένη κατηγορία προϊόντων να περιέχουν ως συστατικό την κάνναβη. Χωρίς, μάλιστα, να επηρεάζει την κρίση μας το αν υπάρχουν και άλλοι όροι, πιο συνηθισμένοι για την περιγραφή (σκ. 23).

10. Συναφώς έχει κριθεί ότι ο ισχυρισμός ότι τα επίμαχα αγαθά δεν έχουν, στην πραγματικότητα, σχέση με συγκεκριμένο τοπωνύμιο (ο οποίος έτεινε στην μη περιγραφικότητα του όρου “*Barcelona*”), είναι αλυστελής ΓΔΕΕ, T-582/18 (Boxer Barcelona), σκ. 70 και 71. Αρκεί, λοιπόν, το ότι το κοινό θα μπορούσε να τον εκλάβει ως τέτοιο. Κάπως έτσι και ΓΔΕΕ, T-822/17 (iGrill), σκ. 37-42 (σκ. 37): «*That assertion cannot be called into question by the applicant’s argument that, whatever the meaning of the letter ‘i’, the mark applied for is not descriptive since the goods applied for are not intelligent grills or grills which make use of information technology*». Βλ. και την απόφαση Επιτροπής Εφέσεων του EUIPO, R 2651/2019-1 (Cannubis), σκ. 20. Υπό διαφορετική αιτιολογία, ακόμα και αν το προϊόν δεν περιέχει πράγματι την ουσία που αντιστοιχεί στον δυνητικά περιγραφικό όρο, η αίτηση καταχώρισης σήματος θα πρέπει να απορριφθεί στη βάση της δυνατότητας παραπλάνησης του κοινού (ά. 7 παρ. 1 περ. ζ' Κανονισμού 2107/1001 ΕΕ).

3.2. Και ενόσω θα μπορούσε κανείς να διατυπώσει επιφυλάξεις για το κατά πόσο, γενικά, το αποκλειστικό δικαίωμα στο σήμα περιορίζει τον ανταγωνισμό¹¹, δεν μπορούμε να είμαστε το ίδιο εφεκτικοί και στην περίπτωση της περιγραφικότητας. Πράγματι, είναι περισσότερο περιοριστική η αδυναμία δέουσας παρουσίασης και περιγραφής του εμπορευόμενου αγαθού – η οποία αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για την συμμετοχή του στην πάλη του ανταγωνισμού - συγκριτικά με την αδυναμία κυκλοφορίας του υπό ένα συγκεκριμένο ή έστω και ομοιάζον σε αυτό σήμα (κίνδυνος σύγχυσης). Παράλληλα, με αυτόν τον τρόπο, αποκλείοντας δηλ. τρίτους από τη χρήση εντελώς αναγκαίων στοιχείων για την περιγραφή των αγαθών τους, πλήττεται και η δυνατότητα πληροφόρησης του κοινού. Οι αξιολογήσεις αυτές είναι από τις σημαντικότερες –όχι όμως και οι μόνες– που δορυφορούν το δίκαιο του σήματος.

Γιάννης Ψαράκης,

Δικηγόρος,

ΜΔΕ Αστικού – Φορολογικού – Εμπορικού Δικαίου Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

X. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

**Απόφαση του Δικαστηρίου της 15^{ης} Ιουλίου 2021, Υπόθεση
C-30/20, RH κατά AB Volvo, Volvo Group Trucks Central Europe
GmbH, Volvo Lastvagnar AB, Volvo Group España SA**

Πρόεδρος: J.-C. Bonichot

Εισηγητής: M. Safjan

Γενικός Εισαγγελέας: J. Richard de la Tour

Διεθνής δικαιοδοσία και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012. Δικαιοδοσία ως προς τις ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας. Τόπος επέλευσης της ζημίας. Σύμπραξη η οποία κηρύχθηκε αντίθετη προς το άρ. 101 ΣΛΕΕ και το άρ. 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο. Καθορισμός της διεθνούς δικαιοδοσίας και της κατά τόπον αρμοδιότητας.

11. Όπως παρατηρούσε ο Frank I. Schechter, *The Rational Basis of Trademark Protection*, Harvard Law Review, Apr., 1927, Vol. 40, No. 6, pp. 813-833, πριν περίπου έναν αιώνα: «*The owner of a distinctive mark or name invoking the protection of equity for it, obtains thereby no monopoly of goods or services; these may be freely sold on their own merits and under their own trade symbols [...] So limited a « monopoly » as that cannot affect legitimate competition, and is of the very essence of any rational system of individual and exclusive trade symbols*». Εκ πρώτης όψεως η θέση αυτή φαίνεται σωστή, μπορεί όμως, ιδίως σήμερα, να μην είναι – σίγουρα πάντως προβληματίζει και αποτελεί τροφή για σκέψη. Το συγκεκριμένο ζήτημα θα αποτελέσει αντικείμενο μελλοντικής μελέτης.